

ISSN: 2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ, ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN 2181-9416
Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

4 СОН, 1 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 4, ВЫПУСК 1

LAWYER HERALD

VOLUME 4, ISSUE 1

TOSHKENT-2021

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ
ҳуқуқий, ижтимоий, илмий-амалий журнали
№4 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2021-4>

Бош муҳаррир:
Рабиев Шерзод Миржалилович

Адлия вазирлиги қошидаги
Юристар малакасини ошириш
маркази директори

Бош муҳаррир ўринбосари:
Отажонов Абборжон Анварович

Адлия вазирлиги қошидаги
Юристар малакасини ошириш
маркази директори ўринбосари
юридик фанлари доктори, профессор

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ
ҳуқуқий, ижтимоий, илмий-амалий журнали
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Окюлов Омонбой

*Юристар малакасини ошириш маркази
профессори, юридик фанлар доктори,
профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат
кўрсатган юрист*

Саидова Лола Абдувахидовна

*Юристар малакасини ошириш маркази
профессори, юридик фанлар доктори*

Тошев Бобокул Норқобилович

*Юристар малакасини ошириш маркази
кафедра мудири, юридик фанлар доктори*

Мамасиддиқов Музаффаржон Мусажонович

*Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси
Академияси бошчилигининг ўринбосари*

Отахонов Фозилжон Хайдарович

*Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси
ҳузуридаги қонунчилик муаммолари ва
парламент тадқиқотлари институтининг
директори, юридик
фанлар доктори, доцент*

Баймолдина Зауреш Хамитовна

*Қозғистон Республикаси Олий Суди
Академияси ректори, юридик фанлари номзоди*

Годунов Валерий Николаевич

*Белорус давлат университети ўқув муассасаси
"Судьялар, прокуратура, суд ва адлия
муассасалари ходимларини қайта тайёрлаш ва
малакасини ошириш институти" директори,
юридик фанлари доктори, профессор*

Масъул котиб:

Раҳманов Шухрат Наимович

*Юристар малакасини ошириш маркази
кафедра мудири, юридик фанлар номзоди*

Саҳифаловчи: Халиков Миртоҳир Мирзакирович

Контакт редакцији журнали:

100001, город Ташкент, улица Катта Дархон, 6.
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Телефон: (+99871) 2345345

Contact Editorial Staff

100001, Katta Darhon str. 6, Tashkent, Uzbekistan
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Telephone: (+99871) 2345345

**Общественно-правовой и научно-практический журнал
ВЕСТНИК ЮРИСТА**

№4 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2021-4>

**Главный редактор:
Рабиев Шерзод Миржалилович**

Директор Центра повышения квалификации юристов при Министерстве юстиции

**Заместитель главного редактора:
Отажонов Абдоржон Анварович**

Первый заместитель директора Центра повышения квалификации юристов при Министерстве юстиции, доктор юридических наук, профессор

**РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:
Общественно-правовой и научно-практический журнал
ВЕСТНИК ЮРИСТА**

Окюлов Омонбой

Профессор Центра повышения квалификации юристов, доктор юридических наук, профессор, Заслуженный юрист Республики Узбекистан

Саидова Лола Абдувахидовна

Профессор Центра повышения квалификации юристов, доктор юридических наук

Тошев Бобокул Норкobilович

Заведующий кафедрой Центра повышения квалификации юристов, доктор юридических наук

Мамасиддиқов Музаффаржон Мусажонович

Заместитель начальника Академии Генеральной прокуратуры Республики Узбекистан

Отахонов Фозилжон Хайдарович

Директор Института проблем законодательства и парламентских исследований при Олий Мажлисе Республики Узбекистан, доктор юридических наук, доцент

Баймолдина Зауреш Хамитовна

Ректор Академии правосудия при Верховном Суде Республики Казахстан, кандидат юридических наук

Годунов Валерий Николаевич

Директор учреждения образования "Институт переподготовки и повышения квалификации судей, работников прокуратуры, судов и учреждений юстиции Белорусского государственного университета", доктор юридических наук, профессор

**Масъул котиб:
Рахманов Шухрат Наимович**

Заведующий кафедрой Центра повышения квалификации юристов, кандидат юридических наук

Верстка: Халиков Миртохир Мирзакирович

Контакт редакции журнала:
100001, город Ташкент, улица Катта Дархон, 6.
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Телефон: (+99871) 2345345

Contact Editorial Staff
100001, Katta Darhon str. 6, Tashkent, Uzbekistan
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Telephone: (+99871) 2345345

**Public, legal and scientific-practical journal of
LAWYER HERALD**
№4 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2021-4>

Chief Editor:
Rabiyev Sherzod Mirjalilovich

Director of the Lawyers' Training Center
under the Ministry of Justice

Deputy Chief Editor:
Otajonov Abrorjon

First Deputy Director of the Lawyers' Training
Center under the Ministry of Justice, Doctor of
Law Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD

**Public, legal and scientific-practical journal of
LAWYER HERALD**

Oqyulov Omonboy

*Professor at the Lawyers' Training Center, Doctor
of Law Sciences, Professor, Honored Lawyer of
the Republic of Uzbekistan*

Saidova Lola

*Professor at the Lawyers' Training Center,
Doctor of Law Sciences*

Toshev Bobokul

*Head of the Department at the Lawyers' Training
Center, Doctor of Law Sciences*

Mamasiddikov Muzaffarjon

*Deputy Head of the Academy of the General
Prosecutor's office of the Republic of Uzbekistan*

Otaxonov Foziljon

*Director of the Legislation and Parliamentary
Research Institute under the Oliy Majlis of the
Republic of Uzbekistan
Doctor of the Science of Law, Associate Professor*

Baymoldina Zauresh

*Rector of the Academy of Justice at the Supreme
Court of the Republic of Kazakhstan, Candidate of
Legal Sciences*

Godunov Valeriy

*Director of the educational institution «Institute
for retraining and advanced training of judges,
employees of the prosecutor's office, courts
and justice institutions of the Belarusian State
University», Doctor of Law Sciences, Professor*

Executive Editor:
Rakhmanov Shukhrat

*Head of the Department at the Lawyers' Training
Center, Candidate of Juridical Science*

Pagemaker: Khalikov Mirtokhir

Контакт редакции журнала:

100001, город Ташкент, улица Катта Дархон, 6.
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Телефон: (+99871) 2345345

Contact Editorial Staff

100001, Katta Darhon str. 6, Tashkent, Uzbekistan
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Telephone: (+99871) 2345345

МУНДАРИЖА

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҲУҚУҚ. МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ
МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ

1. ОТАХОНОВ Фозилжон Хайдарович РОЛЬ ОЛИЙ МАЖЛИСА В ДОСТИЖЕНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕЛЕЙ И ЗАДАЧ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ.....	8
2. ФАЙЗИЕВ Олим Раимкулович ДАВЛАТ ОРГАНЛАРИ ВА ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ МУРОЖААТЛАР БИЛАН ИШЛОВЧИ ТАРКИБИЙ БЎЛИНМАЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	17
3. РАХИМОВ Дилмуроджон Гуломжон ўғли ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ДАВЛАТ ХИЗМАТИНИ БОШҚАРИШ ТИЗИМИНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....	25

ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ.
ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ

4. РЎЗИНАЗАРОВ Шухрат Нуралиевич РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШУВ ШАРОИТИДА ТАДБИРКОРЛИК ҚОНУН ХУЖЖАТЛАРИНИНГ ЭЛЕКТРОН ДАСТУРИЙ ТАЪМИНОТИНИ ИНТЕГРАЦИЯ ҚИЛИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ.....	34
5. САДУЛЛАЕВ Қудрат Юсуббаевич ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚДА ЖИСМОНИЙ ШАХСНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИКНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ.....	43
6. РАХИМОВ Баҳром Рустамович ИНВЕСТИЦИЯ НИЗОСИНИ БОШЛАШНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНЧИЛИГИГА МУВОФИҚ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ	
7. ЖОЛДАСОВА Шахноза Батировна ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚДА ЧЕТ ЭЛ ҲУҚУҚИНИ ҚўЛЛАШНИ РАД ЭТИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....	55
8. ХУДАЙБЕРДИЕВА Гулнора Аманмуродовна ЎЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИ ЙИЛЛАРИДА МУАЛЛИФЛИК ҲУҚУҚИ ВА ТУРДОШ ҲУҚУҚЛАРГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИНГ ШАКЛЛАНИШИ ВА РИВОЖЛАНИШИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ.....	63

МЕҲНАТ ҲУҚУҚИ. ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ

9. ҲАМРОҚУЛОВ Баҳодир Мамашарифович МУДДАТЛИ МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ: НАЗАРИЙ ВА АМАЛИЙ МУАММОЛАР.....	69
10. РАХИМОВ Мирёқуб Актамович COVID-19ГА ҚАРШИ ЭМЛАШ ВА ХОДИМ ҲУҚУҚЛАРИ.....	75

**ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ
КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ**

11. ҚАЛАНДАРОВ Максуд Махмудович ҚУРОЛ, ЎҚ-ДОРИЛАР, ПОРТЛОВЧИ МОДДАЛАР ЁКИ ПОРТЛАТИШ ҚУРИЛМАЛАРИНИНГ ҒАЙРИҚОНУНИЙ МУОМАЛАСИ УЧУН ЖАВОБГАРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ ГЕРМАНИЯ ВА ЎЗБЕКИСТОН ЖИНОЯТ ҚОНУНЧИЛИКЛАРИНИНГ ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛИ.....	82
12. ИБРОҲИМОВ Жамшид Абдуғофур ўғли ҚЎПОРУВЧИЛИК ОБЪЕКТИНИНГ ЖИНОЯТ-ҲУҚУҚИЙ ТАВСИФИ: ТЕРРОРЧИЛИК ХУСУСИЯТИГА ЭГА ЖИНОЯТ СИФАТИДА.....	88
13. ХАМЗАЕВ Дилавер Дилшод угли ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫЕ ФИНАНСОВЫЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ	94

**ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ. КРИМИНАЛИСТИКА,
ТЕЗКОР-ҚИДИРУВ ҲУҚУҚ ВА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ**

14. ТАДЖИБАЕВА Дилдора Абдурахимовна ПЕНИТЕНЦИАР РЕЦИДИВ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	
15. ҚУРБОНОВ Дилшоджон Махамадалиевич ТЕРГОВГА ҚАДАР ТЕКШИРУВ ЖАРАЁНИДА ҚОНУНИЙЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ	109

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

16. РАХМАНОВ Шухрат Наимович, ХАМДАМОВА Фируза Уразалиевна УЗБЕКИСТАН КАК ПОЛНОПРАВНЫЙ СУБЪЕКТ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА.....	115
17. САИДОВ Олим Чорикулович МАҲКУМЛАРНИ ТОПШИРИШ ИНСТИТУТИНИНГ ХАЛҚАРО-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИНИШИ	126
18. САФАРОВА Шахло Пулатовна ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИГА ОИД ТАЪЛИМНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШДА ХАЛҚАРО УНИВЕРСАЛ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ ИШТИРОКИ.....	132

ТАҚРИЗЛАР

19. РАХМАНОВ Шухрат Наимович ОТЗЫВ НА МОНОГРАФИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ХАМДАМОВОЙ ФЕРУЗЫ, МИРХАМИДОВОЙ МАХИННОРЫ «ПРАВА ЖЕНЩИН: МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ И НАЦИОНАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН»	143
--	-----

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

РАХИМОВ Дилмуроджон Гуломжон ўғли
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги
Давлат бошқаруви академияси таянч докторанти
E-mail: drakhimov95@gmail.com

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ДАВЛАТ ХИЗМАТИНИ БОШҚАРИШ ТИЗИМИНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

For citation (иктибос келтириш учун, для цитирования): РАХИМОВ Д.Ф. Ўзбекистон Республикасида давлат хизматини бошқариш тизимининг ташкилий-ҳуқуқий асослари // Юрист ахборотномаси – Вестник юриста – Lawyer herald. № 4 (2021). Б. 25-33.

 4 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2021-4-3>

АННОТАЦИЯ

Мақола Ўзбекистон Республикаси давлат хизматини бошқариш тизимининг ташкилий-институционал ва норматив-ҳуқуқий базасини тадқиқ этишни мақсад қилган. Мазкур масала бўйича тегишли давлат органлари ва институтлари, хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президенти, Парламенти, ҳукумати, Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг функциялари норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва илмий-назарий манбалар асосида таҳлил қилинган. Тадқиқотдан келиб чиқиб, давлат органлари ва институтларининг давлат хизматини бошқариш ваколатлари бўйича айрим хулосаларга келинган. Ўзбекистон Республикаси давлат хизматини бошқариш тизимини такомиллаштириш юзасидан бир қанча таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган. Жумладан, давлат хизмати тизимини тартибга солувчи соҳавий Қонун, давлат хизматига кадрларни очик танлов асосида қабул қилиш тўғрисида Низом қабул қилиниши, давлат хизмати вакант лавозимлари учун очик танловларни давлат органларининг барчасида ўтказиш лозимлиги каби таклифлар илгари сурилган.

Калит сўзлар: давлат хизмати, давлат хизматчиси, давлат фуқаролик хизмати, махсус хизмат, давлат хизматини бошқариш, Олий Мажлис, Президент, Вазирлар Маҳкамаси, Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги.

РАХИМОВ Дилмуроджон Гуломжон угли
Базовый докторант Академии государственного
управления при Президенте Республики Узбекистан
E-mail: drakhimov95@gmail.com

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВАЯ ОСНОВА СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖБ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН

АННОТАЦИЯ

Статья направлена на изучение организационной, институциональной и нормативной базы системы управления государственной службой Республики Узбекистан. На основе нормативных правовых актов и научно-теоретических источников проанализированы функции соответствующих государственных органов и учреждений, в частности Президента, Парламента, Правительства, Агентства развития государственной службы Республики Узбекистан. На анализе исследования сделаны выводы о полномочиях государственных органов и учреждений по управлению государственной службой. Разработан ряд предложений и рекомендаций по совершенствованию системы управления государственной службой Республики Узбекистан. В частности, принятие специального Закона, регулирующего государственную службу и Положения об открытом приеме на государственную службу, мер по проведению открытых конкурсов на замещение вакансий на государственную службу во всех уровнях государственных органах.

Ключевые слова: государственная служба, государственный служащий, государственная гражданская служба, специальная служба, управление государственной службой, Олий Мажлис, Президент, Кабинет Министров, Агентство развития государственной службы.

RAKHIMOV Dilmurodjon

The Academy of Public Administration
under the President of the Republic of Uzbekistan, PhD candidate
E-mail: drakhimov95@gmail.com

**ORGANIZATIONAL AND LEGAL BASIS OF THE CIVIL SERVICE MANAGEMENT
SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN****ANNOTATION**

This article aims to research the organizational, institutional and regulatory basis of the civil service management system of the Republic of Uzbekistan. The functions of relevant government bodies and institutions, particularly, the President, Parliament, Government, the Public Service Development Agency of the Republic of Uzbekistan, have been researched on the basis of normative legal acts and scientific-theoretical sources. Based on the study, some conclusions were drawn on the powers of public authorities and institutions to manage the civil service. A number of proposals and recommendations have been developed to improve the civil service management system of the Republic of Uzbekistan. In particular, the adoption of the sectoral law regulating the civil service, the Regulation on open recruitment to the civil service, the need to hold open competitions for vacancies in the civil service in all government agencies.

Keywords: civil service, civil servant, state civil service, special service, civil service management, Oliy Majlis, President, Cabinet of Ministers, Public Service Development Agency.

Маъмурий ҳуқуқ институтининг муҳим тармоқларидан бири давлат хизмати ҳисобланади. Шунингдек, давлат хизмати давлат бошқарувининг энг муҳим элементи, яъни давлат бошқарувини амалга ошириш меҳанизми ҳамдир. Аксарият олимлар давлат хизматини давлатдан олинадиган маош эвазига давлатга хизмат кўрсатиш эканлигини таъкидлайди. Хусусан, профессор Б.М.Лазарев “давлат хизмати” тушунчасини куйидагича таърифлайди: “Давлат хизмати – бу давлатга хизматдир, яъни давлат органларида, давлатнинг функция ва вазифаларини амалга оширишга қаратилган, давлатдан олинган кўрсатмалар, йўл-йўриқлар ҳамда тўланадиган маош учун бажариладиган фаолият” [1, Б.5-6].

Рус олими Ю.М.Буравлев давлат хизматини юридик жиҳатдан изоҳлаган: “Давлат хизмати – давлат аппаратининг амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ташкилий-таркибий тузилиши ва мазкур аппарат ходимларининг (давлат хизматчиларининг) жамият эҳтиёжларини қондириш, шахс

хуқуқлари ва қонуний манфаатларини рўёбга чиқариш мақсадида давлат бошқаруви вазифаларини бажариш борасидаги фаолиятидир” [2, Б.13].

Республикада олиб борилган тадқиқотлар ҳам давлат хизмати тушунчаси моҳиятини аниқлашда муҳим аҳамиятга эга ҳисобланади. Жумладан, ҳуқуқшунос Н.Ш.Саид-Ғазиеванинг фикрича, “Давлат хизмати – кўпдан-кўп таркибий қисмлар бирлигидир. Бу ташкилий-ҳуқуқий институтлар (тузилмалар) тизими ва ишлаб чиқариш – меҳнат муносабатларининг комплекси, давлат аппаратида ишлашга тайёрланган одамлар мажмуи ҳамда ижтимоий-ҳуқуқий муносабатларнинг алоҳида тизимидир” [3, Б.49].

Н.Ш.Саид-Ғазиева таърифида бир неча жиҳатларга эътибор қаратилганлигини, айтиш мумкин.

Биринчидан, давлат хизмати ташкилий-ҳуқуқий институтлар (тузилмалар) тизими сифатида таърифланиб, бунда давлат хизматини ташкил этиш ва бошқариш тизими, жумладан, тузилма ва идоралар назарда тутилади.

Иккинчидан, давлат хизмати давлат аппаратида ишлашга тайёрланган одамлармажмуидан иборат бўлиб, улар давлат хизматчиларини ташкил этади.

Учинчидан, давлат хизмати ижтимоий-ҳуқуқий муносабатларнинг алоҳида тизимидир.

Бир қанча хорижий тадқиқотчилар давлат хизмати моҳият сифатида давлатлар вужудга келгандан бери мавжудлигини таъкидлашади. Таҳлилчилар Итжек Галнур ва Женнифер Осер фикрича, давлат хизмати Қадимги Хитой ва Мисрнинг Қадимги подшолик даврлари (мил.авв. 3 минглик йилларнинг иккинчи ярми)да бошланган. Улар замонавий даврдаги давлат хизмати эса XVIII асрда Пруссия ва Францияда ривожланганлигини, ижтимоий-ҳуқуқий категория сифатида XIX асрда Буюк Британияда вужудга келганлигини таъкидлашади [4].

Тадқиқотчи Энн Палудан эса меритократик тамойилга асосланган давлат хизмати Қадимги Хитойда бошланганлиги таҳлил қилади. Хитой империяси давлат хизматининг муҳим жиҳати энг яхши маъмурий амалдорларни танлаш учун ишлаб чиқилган имтиҳондан иборат эди. Ушбу тизим оилавий насл-насаби (ижтимоий келиб чиқиши)дан қатъи назар ҳар қандай хитойликнинг йирик давлат амалдорига айлана олишини назарда тутарди. Мазкур тизим Хитойда Син (мил.авв.246 – 206 йиллар), Хан (мил.авв.206 – милодий 220 йиллар), Суй (589-618 йиллар) ва Тан (618-907 йиллар) сулолалари даврида ҳам амалда бўлган [5].

Давлат хизмати тизимида уни бошқариш тизими алоҳида ўрин тутади. Ўзбекистонда давлат хизматини бошқариш тизими оптималлашиб бормоқда. Бугунги кунда давлат хизматини бошқариш тизимида Ўзбекистон Республикаси Парламенти, Президенти, ҳукумати, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг ваколатлари белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 78-моддасига кўра, Конституция ва қонунларини қабул қилиш, уларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш билан бир қаторда давлат раҳбарининг давлат бошқаруви органларини тузиш ва тугатиш тўғрисидаги фармон ва қарорларини тасдиқлаш орқали Олий Мажлис палаталари ижро этувчи ҳамда суд ҳокимияти органларининг тизимини, хусусан, давлат хизматини бошқариш тизимидаги ваколатларни белгилашда иштирок этади [6, Б.27-30]. Профессор О.Т.Хусанов давлат органларининг мансабдор шахслари, аъзоларини тайинлаш, сайлашда иштирок этиш Парламентнинг давлат ҳокимияти тизимидаги асосий вазифаларидан бири эканлигини таъкидлайди [7, Б.354].

Ўзбекистон Республикаси Парламентининг ҳар икки палатаси биргаликда ва ҳар бири алоҳида давлат хизматчиларини лавозимларига сайлаш, тасдиқлаш ва тайинлаш бўйича айрим ваколатларига эгадирлар.

Олий Мажлиснинг ҳар икки палатаси Бош вазир номзодини кўриб чиқиш ва тасдиқлаш, Марказий сайлов комиссияси аъзолари ҳамда Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили ва ўринбосарини сайлаш ваколатларига эга. Одатда, бундай масалалар аввал куйи палатада, кейин юқори палатада кўриб чиқилади.

Шунингдек, Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатаси ҳам, Сенати ҳам ўзларининг Спикери ва раиси, уларнинг ўринбосарларини, ўз кўмиталарининг раислари ва уларнинг ўринбосарларини сайлаш каби ваколатларга ҳам эга. Таъкидлаш жоизки, мазкур масалалар ҳар икки палатанинг фақатгина ўзига тааллуқли бўлиб, биргаликда амалга ошириладиган ваколатларга кирмайди.

Олий Мажлис палаталарининг ҳар иккиси алоҳида олганда ҳам давлат хизматини амалга ошириш жараёнида қатнашиши қонунчиликда белгиланган. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 80-моддасига кўра, Олий Мажлиси Сенати давлат раҳбарининг тақдимиغا биноан, Конституциявий суд, Олий суд ва Судьялар олий кенгашининг раисларини сайлаш, шунингдек, Бош прокурор, Ҳисоб палатаси, Давлат хавфсизлик хизмати ва Марказий банки раисларини тайинлаш ва уларни лавозимидан озод этиш тўғрисидаги Президент фармонларини тасдиқлашни амалга оширади [6, Б.30-32].

2019 йил 5 мартдаги Ўзбекистон Республикасининг Конституцияга киритилган ўзгартиришга кўра, Қонунчилик палатаси депутатлари Бош вазирнинг тақдимиغا биноан ҳукумат аъзолигига номзодларни кўриб чиқиш ва маъқуллаш ваколатига эга бўлди. Янги тартибга биноан номзодлар депутатлар томонидан маъқуллангандан сўнггина давлат раҳбари томонидан лавозимларга тасдиқлаш учун юборилади.

Парламентнинг давлат хизматини амалга оширувчи ижро ва суд ҳокимиятининг шаклланишида муҳим ролни ўйнаши “ҳокимиятлар бўлиниш ва ўзаро тийиб туриш” принциpidан келиб чиқади, дейиш мумкин. Р.Р.Ҳақимов таъкидлаганидек, қонун чиқарувчи ҳокимиятнинг ижро этувчи ҳокимиятни шакллантиришда иштирок этиши, ўз навбатида, ижро этувчи ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи ҳокимиятга бўйсунувини англатмасдан, балки ҳокимиятлар ўртасида мувозанатни таъминлашнинг ўзига хос воситаларидан бири бўлиб қолади [8, Б.79].

Ўзбекистон Республикасининг Президенти ҳам давлат хизматини ташкил этиш ва бошқариш борасида бир қанча муҳим ваколатларга эга. Ўзбекистонлик олимлар Президент дискрецион ваколатларга эгаллиги унга давлат хизматини бошқаришда кенг имкониятлар беришини таъкидлашади [9, Б. 61-62]. Конституцияда Президентнинг давлат хизмати лавозимларига номзодларни тақдим этиш, тайинлаш ва озод этиш бўйича ваколатлари санаб ўтилган.

Жумладан, давлатимиз раҳбари энг юқори мансабдор давлат хизматчилари, жумладан, ҳукумат аъзолари, Қуролли Кучларнинг олий кўмондонлари, Бош прокурор, Ҳисоб палатаси раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари ҳамда судлар раислари ва раис ўринбосарларини лавозимга тайинлаш ва ундан озод этиш вазифаларини бажаради. Шунингдек, Президентнинг Сенат раиси, Бош вазир, Конституциявий суд ва Олий суд таркиблари, Судьялар олий кенгашининг раиси, Марказий банк Бошқарувининг раисига номзодларни Парламентга тақдим этиш этиш ваколатлари ҳам мавжуд [6, Б. 44-50].

Умуман олганда, давлат хизматининг асосини ижро ҳокимияти ташкил этади. Ижро ҳокимиятида эса Президент ва Вазирлар Маҳкамаси муносабатлари, уларнинг ваколат доирасини аниқ ажратиш муҳим аҳамиятга эга. Мазкур масалани ўраниш жараёнида Б.Б.Алимов Ўзбекистон Республикаси Президентининг ижро ҳокимиятидаги раҳбарлик ҳолатини қуйидагилар билан асослайди: “биринчидан, Президент Вазирлар Маҳкамаси таркибини шакллантиришда ва унинг истеъфосида хал қилувчи роль ўйнайди; иккинчидан, давлат бошлиғи Вазирлар Маҳкамаси йиғилишларида раислик қилиш ваколатига эга; учинчидан, Вазирлар Маҳкамаси ўз фаолиятида, шу жумладан, Президент олдида жавобгардир; тўртинчидан, Бош вазир ҳукуматнинг иши тўғрисида давлат бошлиғига доимий равишда ахборот киритиб боради; бешинчидан, Президент ҳукумат ваколатига кирувчи масалалар ва йўналишлар бўйича қарор ва фармойишлар қабул қилиш ҳуқуқига эга; олтинчидан, Вазирлар Маҳкамасининг бир қатор муҳим масалалар бўйича қабул қиладиган ҳужжатлари мажбурий тартибда Президент билан келишилиши лозим; еттинчидан, Президент ҳукумат қарор ва фармойишларини бекор қилиш ҳуқуқига эга” [10, Б. 352].

Давлат хизматини ташкил этиш ва бошқариш бўйича Вазирлар Маҳкамаси ва Президент Администрацияси ҳам айрим ваколатларга эга.

Б.Б.Алимов Президент ва Бош вазир муносабатларини ўрганар экан, “давлат ҳокимиятининг

ушбу икки субъекти ижро ҳокимияти тизимидаги мансабдор шахсларни лавозимига тайинлаш ва озод этиш, улар ўртасида вазифаларни тақсимлашда ўзаро муносабатга киришиши”ни таъкидлайди [10, Б. 260].

Жумладан, Ўзбекистон Республикасининг Конституциясининг 93-моддаси 15-банди [6, Б.47] ва “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида”ги Қонуннинг 21-моддаси 8-қисми ва 39-моддаси 4-қисмига мувофиқ [11], Бош вазир Президентга вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларини лавозимга тайинлаш ва озод этиш тўғрисида тақдимнома киритиш ҳуқуқига эга. Бундан ташқари, Вазирлар Маҳкамаси ўз тизимидаги давлат органларига бошчилик қилади. Мазкур Қонунга мувофиқ, Президент давлат бошқарув органлари ва уларнинг ўринбосарларини лавозимга тайинлаш ва лавозимидан озод этиш ваколатига эга. Қўйи бўғиндаги давлат хизматчиларини лавозимларга тайинлаш ва уларни озод этиш муайян идоранинг Низомига мувофиқ, идора раҳбари томонидан амалга оширилади.

2018 йил 26 августда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясини ташкил этиш тўғрисида”ги 5519-сонли Президент Фармонида мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат хизмати ва кадрлар захираси масалалари бўйича маслаҳатчиси лавозими жорий этилган бўлиб, бугунги кунда мазкур лавозим “Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат хизмати ва ҳокимият вакиллик органлари билан ҳамкорлик қилиш масалалари бўйича маслаҳатчиси” деб номланади [12]. Президент Администрациясининг айнан мана шу бўлинмаси давлат хизматини тартибга солиш бўйича асосий функцияларни бажаради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси олдинроқ Ўзбекистон Республикаси Президенти девони сифатида фаолият юритган бўлиб, 2017 йил 28 июлда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг регламентини тасдиқлаш тўғрисида”ги 3161-сонли Президент Қарорининг 10-боби “Кадрлар масалаларини кўриб чиқиш тартиби” деб номланган. Кадрлар масалалари бўйича эса Девоннинг Ташкилий-кадрлар хизмати шуғулланган [13].

Янги Ўзбекистонда давлат хизматини тизимли равишда такомиллаштириш масаласига урғу қаратилмоқда. 2017 йил 7 февралда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси” бу борадаги амалий жараёнларнинг бошланишини белгилаб берди [14].

Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифаларга биноан “Ўзбекистон Республикасида Маъмурий ислохотлар концепцияси” ишлаб чиқилди ва 2017 йил 8 сентябрда 5185-сонли Президент Фармони билан тасдиқланди. Давлат хизматининг профессионал тизимини шакллантириш концепциянинг устувор йўналишларидан бири сифатида белгиланди. Бу борада ривожланган хорижий мамлакатлар тажрибасидан келиб чиқиб, кадрлар сиёсати учун масъул давлат ташкилотини ташкил этиш концепциянинг муҳим жиҳатларидан бири бўлди [15].

Таъкидлаш жоизки, кўпгина ривожланган давлатларда давлат хизматини амалга ошириш муайян идора зиммасига юклатилган. Жумладан, Корея Республикасида Кадрлар бошқаруви вазирлиги [16], Малайзияда Давлат хизмати департаменти [17], Сингапурда Бош вазир идораси давлат хизмати бўлими [18] давлат хизмати соҳасидаги ваколатли органлар ҳисобланади. Айнан Корея Республикаси, Малайзия, Сингапур каби мамлакатлар бугунги кунда инсон капитали, давлат бошқаруви ва давлат хизматчиларининг фаолияти самарадорлиги бўйича ютуқларга эришган. Ютуқларнинг сабабларидан бири сифатида давлат хизмати бўйича муайян идоралар мавжудлигини айтиш мумкин. Сабаби бундай давлат органининг мавжуд бўлиши далаат хизматида оид барча ташкилий жараёнларни самарали бошқарилишига олиб келади. Бу борада давлат хизматида малакали кадрлар, хусусан, ёшлар ва хотин-қизларни жалб этиш, уларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, давлат хизмати учун кадрлар захирасини шакллантириш, давлат хизматида инсон ресурсларини ривожлантириш, давлат хизматчиларини ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоялаш, уларнинг иш фаолиятини баҳолаш орқали самарадорликка эришиш каби қатор масалаларнинг ягона давлат органи томонидан бошқарилиши муҳим аҳамият касб этади. Айнан шу мақсадда

2019 йил 3 октябрда “Ўзбекистон Республикасида кадрлар сиёсати ва давлат фуқаролик хизмати тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида Ўзбекистон Республикасида кадрлар сиёсати ва давлат фуқаролик хизмати тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 5843-сонли Президент Фармони [19] қабул қилинди. Мазкур Фармон ҳамда “Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 4472-сонли Президент Қарори [20] билан мамлакатимизда илк бор давлат хизмати бўйича масъул давлат органи тузилди. Агентлик бевосита давлат раҳбарига бўйсуниб, унга ҳисоб бериб боради. Президент Қарорига биноан, давлат хизмати ва ҳокимият вакиллик органлари билан ҳамкорлик қилиш масалалари бўйича Президент маслаҳатчиси Агентлик директори ҳам ҳисобланади. Мазкур қарор билан Агентлик Низоми тасдиқланган бўлиб, унда Агентлик тузилмаси, вазифа ва функциялари, ҳуқуқ ва мажбуриятлари белгиланган.

Таъкидлаш лозимки, Агентлик вазифа ва функцияларини белгилашда бир қанча назарий таклифлар ҳам инобатга олинган. Бу борада ўзбек олимларининг қуйидаги фикрлари ҳам муҳим аҳамият касб этади. Уларнинг фикрича, давлат хизматчиларини бугунги талаблар асосида бошқариш бир қанча долзарб масалалар ечимига янгича ёндашувни талаб қилади. Мазкур масалалар доирасида давлат хизмати кадрларини тайёрлашни режалаштириш, уларни касбий малака жиҳатидан танлаш ва уларга баҳо бериш, кадрлар заҳирасини шакллантириш ва истиқболли лавозимларни режалаштириш, давлат хизматчиларини бошқаришнинг норматив-ҳуқуқий асосларини ишлаб чиқиш, давлат бошқарув органлари раҳбарлари меҳнатини оптималлаштириш; давлат хизматчиларини бошқариш тизимида назорат муаммолари; давлат хизматига оид муносабатларнинг ахлоқий ва маънавий жиҳатлари; давлат хизматида соғлом маънавий-психологик муҳитни шакллантириш кабилар таъкидланган [21]. Шу каби назарий қарашлар инобатга олиниб, Агентликнинг асосий вазифалари белгиланди.

Ўтган давр мобайнида Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги томонидан бир қанча муҳим ишлар амалга оширилди:

“Давлат фуқаролик хизмати ягона электрон ахборот-таҳлил тизими” дастурий-аппарат комплекси ишга туширилди. Унда давлат фуқаролик хизматчилари тўғрисидаги маълумотлар базаси шакллантирилади;

давлат хизматига муносиб кадрларни очик мустақил танлов асосида саралаб олиш тизими жорий қилинди. Танловларнинг очик ва шаффофлигини таъминлаш мақсадида “Давлат фуқаролик хизматчилари вакант лавозимлари ягона очик портали” (vacancy.argos.uz) ахборот тизими ишга туширилди;

туман (шаҳар) ҳокимликлари ҳамда секторлар раҳбарлари фаолиятини энг муҳим самарадорлик кўрсаткичлари (KPI) асосида баҳолаш тизими йўлга қўйилди;

давлат фуқаролик хизматчиларининг билимларини аниқлайдиган ҳамда уларнинг психологик портретини яратиш учун хизмат қиладиган “Давлат хизматчиларини синовдан ўтказиш модули” (test.argos.uz) электрон ахборот тизими ишга туширилди. Синов натижаларидан келиб чиқиб малака ошириш ва қайта тайёрлаш ўқув дастурларини ишлаб чиқиш тизими жорий этилди;

давлат фуқаролик хизматига иқтидорли ёшларни кенг жалб этиш мақсадида, илм-фан, спорт, ахборот технологиялар ва бошқа соҳаларда юқори натижаларга эришаётган, фаол ва ташаббускор ёшлар орасидан “Келажак лидерлари” клублари ва ўқув курслари фаолияти йўлга қўйилди.

Юқоридаги тадқиқотдан келиб чиқиб, қуйидаги хулосаларга келиш мумкин:

биринчидан, давлат хизматини бошқариш тизимида Ўзбекистон Республикаси Президенти, Вазирлар Маҳкамаси ва Олий Мажлиси муайян ваколатларга эга ҳисобланади;

иккинчидан, Ўзбекистон Республикасида ижро ҳокимиятидаги давлат фуқаролик хизматининг энг юқори бўғини хизматчиларини тайинлаш ҳамда лавозимидан озод этиш Конституцияга мувофиқ, “ҳокимиятлар бўлиниш ва ўзаро тийиб туриш” принциpidан келиб чиқади;

учинчидан, хорижий давлатлар тажрибасидан келиб чиқиб кадрлар масаласи бўйича алоҳида давлат органи Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги ташкил этили. Агентликка давлат

хизматини такомиллаштириш бўйича қатор функциялар берилди.

Давлат хизмати тизимини такомиллаштириш юзасидан бир қанча таклифларни илгари суриш мумкин:

биринчидан, давлат хизматининг ҳуқуқий асосларини фундаментал жиҳатдан мустаҳкамлаш лозим. Бу борада давлат хизмати тизимини тартибга солувчи соҳавий қонун қабул қилиш лозим. Шу пайтгача беш марта “Давлат хизмати тўғрисида” ва бир марта марта “Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида”ги қонун лойиҳалари ишлаб чиқилди. Лекин уларнинг ҳеч бири қабул қилинмади. 5843-сонли Президент Фармони давлат хизмати функционал жиҳатдан давлатнинг махсус хизмати ва давлат фуқаролик хизматиға бўлинди [19]. Давлатнинг махсус хизмати (Қуролли кучлардаги хизмат, ички ишлар, прокуратура, давлат хавфсизлик хизмати кабилар)нинг ҳар бири муайян қонунлар билан тартибга солиганлиги эътиборга олиниб, Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги томонидан 2020 йилда “Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида”ги Қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди [22]. Мазкур қонун лойиҳаси бир қанча муҳокама­ларға сабаб бўлди. Бугунги кунда олимлар ва фаол жамоатчилик қатлами томонидан қабул қилинадиган қонун фақатгина давлат фуқаролик хизматини ёки давлат хизматини қамраб олиши масаласида баҳслар учрамоқда. Фикримизча, ҳар икки лойиҳадан бирини бўлса-да, тезроқ қабул қилиш мақсадға мувофиқ. Сабаби ҳар иккиси ҳам ҳуқуқлари қонун билан тартибга солинмаган давлат хизматчиларининг фаолиятини назарда тутди. Давлат бошқрув самардорлигини такомиллаштириш шароитида мазкур қонунни қабул қилиш долзарбдир. Қонуннинг қабул қилиниши юқори компетенцияли кадрларни давлат хизматиға жалб қилиш орқали унинг жозибадорлигини оширишға хизмат қилади. Зеро давлат хизматчиларининг ҳуқуқий мақоми таъминланмас, уларнинг лавозим, мартаба ва малака категориялари ҳамда ҳуқуқ ва мажрубиятлар доираси аниқ белгиланмас экан давлат хизмати самардорлигини максимал даражаға олиб чиқиб бўлмайди. Бундай ҳолатда давлат хизматиға нафақат малакали кадрларни жалб қилиш, балки фаолият юритаётган давлат хизматчилари сақлаб қолиш ёки уларнинг имкониятларидан тўлиқ фойдаланиш мураккаблашиб бориши мумкин;

иккинчидан, давлат фуқаролик хизмати ва давлатнинг махсус хизматиға кирувчи идораларни реестрини шакллантириш ҳамда давлат муассаларида хизмат қилувчи ўқитувчи ва тиббиёт ходимларининг давлат хизматидаги ҳуқуқий мақомини аниқ белгилаш лозим. Аксарият мамлакатлар тажрибасидан келиб чиқилса, уларға ҳам давлат фуқаролик хизматчиға берилиши назарда тутилаётган унвон ва мартабаларни жорий қилиш мақсадға мувофиқдир. Таъкидлаш жоизки, қонунчиликда давлатнинг махсус хизматиға тааллуқли айрим таълим муассалари профессор-ўқитувчиларига мартаба даражалар берилиши назарда тутилган. Масалан, Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 29 мартдаги “Ўзбекистон Республикаси адлия органлари ва муассасалари ходимларининг мартаба даражалари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида” 93-сон қарорида Тошкент давлат юридик университети ва унинг қошидаги академик лицейларинграҳбарияти ва профессор-ўқитувчиларига мартаба даражалари берилиши белгиланган [23]. Лекин давлатға қарашли халқ, ўрта, ўрта-махсус ва олий таълим тизимларидаги педагогларнинг давлат хизматидаги ўрни сўроқ остида бўлиб, мазкур масалани аниқ белгилаш лозим;

учинчидан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасида кадрлар сиёсатини ва давлат фуқаролик хизмати тизимини тубдан такомиллаштириш чоратadbирлари тўғрисида”ги ПФ-5843-сон Фармони билан кадрларни давлат фуқаролик хизматиға меритократия тамойили орқали очик танлов асосида қабул қилиш белгиланди. Унга кўра, 2020 йил 1 январдан бошлаб тажриба тартибида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Молия вазирлиги ва “Халқ банки” АЖ, шунингдек, 16 та шаҳар ва туман ҳокимликларида давлат фуқаролик хизматиға қабул қилиш очик мустақил танлов асосида (сайланадиган ва алоҳида тартибда тайинланадиган лавозимлар бундан мустасно) амалға оширилиши, 2021 йил 1 январдан бошлаб мазкур тизим давлат фуқаролик хизмати назарда тутилган республиканинг барча давлат органлари ва ташкилотларида жорий қилиниши белгиланган. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 6 июлдаги “Коррупцияға қарши курашиш фаолиятини самарали ташкил этишға доир кўшимча чора-

тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5177-сон қарорида давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари, давлат унитар корхоналари ва муассасалари, давлат улуши 50 фоиздан юқори ташкилотларда 2021 йил 1 сентябрдан очиқ танлов асосида кадрлар қабул қилиш белгиланган [24]. Лекин очиқ танловларни ўтказишнинг процедураси белгиланмаган. Шу жиҳатдан давлат хизмати вақант лавозимлари учун ўтказилаётган очиқ танловларнинг юридик жиҳатларига эътибор қаратиш лозим. Яъни бу борада Низом қабул қилиниши ва унда очиқ танлов жараёнларига оид барча жиҳатлар, жумладан, очиқ танлов босқичлари ва шартлари, унинг механизмлари қамраб олиниши мақсадга мувофиқ. Бу, бир томондан, номзодлар учун очиклик ва шаффофликни таъминласа, бошқа томондан, коррупцион ҳолатлар учрамаслигига замин яратади.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Лазарев Б.М. Государственная служба. – М.: БЕК, 1993.
2. Буравлев Ю.М. Проблемы реформирования и управления системой государственной службы в России // Государство и право. – М., 2003. –
3. Саид-Газиёва Н.Ш. Ўзбекистон Республикасида давлат хизматини ислоҳ этиш масалалари. – Т.: ТДЮИ нашриёти, 2008.
4. Itzhak Galnoor, Jennifer Oser. Civil Service // <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780080970868750033?via%3Dihub>
5. Ann Paludan. Chronicle of the Chinese Emperors: The Reign-by-Reign Record of the Rulers of Imperial China. New York, New York: Thames and Hudson. (1998) // <https://thamesandhudsonusa.com/books/chronicle-of-the-chinese-emperors-the-reign-by-reign-record-of-the-rulers-of-imperial-china-softcover>
6. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2019. – 76 б.
7. Xusanov O.T. O‘zbekiston Respublikasining Konsitutsiyaviy huquqi. Darslik. – Т.: Adolat, 2013. – 552 б.
8. Хақимов Р.Р. Давлат ҳокимияти тармоқлари ўртасида мувозанатни таъминлашнинг ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириш. Монография. – Т.: Adabiyot uchqunlari, 2016. – 322 б.
9. Давлат хизмати. Ўқув қўлланма / Азизов Х., Йўлдошев А., Асадов Ш., Хайитов Х., Каримов Д., Бекчанов Д., Атажанова Д., Юлдашева Ф. – Т., 2019 й. – 248 б.
10. Алимов Б.Б. Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимият тизимида Президент ва Вазирлар Маҳкамаси муносабатлари. Монография. – Т.: “O‘zbekiston” НМИУ, 2016. – 368 б.
11. Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида, 10.12.2019. // <https://lex.uz/docs/4636594>
12. Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони. Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясини ташкил этиш тўғрисида, 26.08.2018. // <http://uza.uz/oz/documents/zbekiston-respublikasi-prezidenti-administratsi-yasi-ra-bar-kh-28-08-2018>
13. Ўзбекистон Республикаси Президенти қарори. Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг регламентини тасдиқлаш тўғрисида, 28.07.2017. // <https://lex.uz/docs/3291074>
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида, 07.02.2017. // <http://lex.uz/docs/3107036>
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. Ўзбекистон Республикасида Маъмурий ислохотлар концепциясини тасдиқлаш тўғрисида, 08.09.2017. // <http://lex.uz/docs/3331174>
16. Сук К.П. Давлат бошқарувида инсон ресурслари 2018 йил нигоҳида. 2018. – 287 б.
17. Official Portal Public Service Department JPA // <https://www.jpa.gov.my/en/corporate-info/jpa-profile>
18. The Public Service Division // <https://www.psd.gov.sg/>
19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. Ўзбекистон Республикасида кадрлар сиёсатини ва давлат фуқаролик хизмати тизимини тубдан такомиллаштиришга оид биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида, 03.10.2019. // <http://lex.uz/docs/4549998>
20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги фаолиятини ташкил этиш

чора-тадбирлари тўғрисида, 03.10.2019. // <https://lex.uz/docs/4552053>

21. Давлат хизмати персоналини бошқариш. Ўқув қўлланма / Масъул муҳаррир: Азизхўжаев А.А. Т.: Академия, 2002. – 139 б.

22. “Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида”ги Қонун лойиҳаси, 22.05.2020. // <https://regulation.gov.uz/uz/document/18047>

23. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори. Ўзбекистон Республикаси адлия органлари ва муассасалари ходимларининг мартаба даражалари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида, 29.03.2011. // <https://lex.uz/docs/1761241>

24. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори. Коррупцияга қарши курашиш фаолиятини самарали ташкил этишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида, 06.07.2021. // <https://lex.uz/docs/5495533>